

Presentació

Un cop finalitzat el curs acadèmic 2023-2024 és un bon moment per a fer-ne balanç i valorar-ne algunes activitats i fets destacats; aquesta publicació n'és una síntesi.

L'IEC és l'entitat acadèmica de referència a Catalunya i, especialment pel que fa a la llengua, al conjunt dels territoris de parla catalana. Ho és per la seva història, per la seva funció i per la seva composició. No endebades, a Catalunya la Generalitat li reconeix aquest paper referencial i s'hi refereix com l'Acadèmia Nacional. Precisament, el propassat 11 d'agost, l'Executiu català va ratificar que es relaciona amb l'IEC mitjançant el Departament de la Presidència (Decret 133/2024).

En data d'avui, el Ple de l'IEC està format per 307 membres (126 numeraris, 153 emèrits i 28 presidents de les societats filials) i l'Institut compta amb 88 membres corresponents. En compliment del compromís amb la igualtat de gènere, el nombre de dones membres de l'Institut s'ha incrementat en un 3,24 % en relació amb les que hi havia l'1 de setembre de 2021.

Durant aquest curs han ingressat set nous membres numeraris: Joaquim Tremoleda i Caterina Valriu, adscrits a la SHA; Clara Prats i Lluís Ribas, adscrits a la SECCB; Gregori Ujaque, adscrit a la SECCT, i Francesc Feliu i M. Isabel Guardiola, adscrits a la SF. El membre Joan Ferrer, adscrit a la SF, ha passat de ser corresponent a numerari. Així mateix, s'han nomenat tres membres corresponents: Enric Gallén, adscrit a la SHA, i Albert Cardona i Montserrat Vilà, adscrits a la SECCB. D'altra banda, han passat a ser emèrits Bonaventura Bassegoda, adscrit a la SHA; Damià Barceló, Joaquim Bruna, David Jou i Joan de Solà-Morales, adscrits a la SECCT, i Xavier Besalú i Salvador Cardús, adscrits a la SFCS.

Malauradament, hem hagut de lamentar el traspàs dels membres emèrits Jaume Porta (SECCT), Gabriel Ferraté (SECCT), Joaquim Mallafrè (SF) i Josep Maria Terricabras (SFCS), i del membre corresponent Bob de Nijs (SF). Tots ells van ser recordats en una necrològica al Ple.

Les societats filials, d'una importància cabdal per a l'IEC, agrupen un total de 9.557 socis i sòcies.

Pel que fa a la plantilla, la integren un total de 96 persones.

Una de les activitats que donen projecció a l'Institut són els actes institucionals. Aquest curs s'han celebrat els que ja tenen tradició i se n'han inaugurat de nous amb el propòsit que tinguin continuïtat. De tots els actes destaquem:

— La commemoració de l'Onze de Setembre, que se celebra al pati de la Casa de Convalescència. En aquesta ocasió, la vicepresidenta de la SECCB, M. Teresa Estrach, va ser l'encarregada de pronunciar el discurs de la Diada, titulat *Els metges i la medicina al nostre país: passat, present i futur*. Entre altres

personalitats, hi assistiren la consellera de Cultura, Natàlia Garriga; els rectors Joan Guàrdia (UB) i Daniel Crespo (UPC); el president de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, Jordi Isern; el president de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, Josep Antoni Bombí, i l'expresident de la Generalitat, Jordi Pujol.

— La inauguració del curs, que es va celebrar el 17 d'octubre a la Sala Prat de la Riba i que vaig presidir juntament amb Pere Aragonès, president de la Generalitat. La lliçó inaugural va ser impartida per Mireia Grau, membre de la SFCS, i va dur per títol *Del federalisme i la descentralització, dels reptes per conceptualitzar-los i de la llunyana relació amb Plutó*.

— L'homenatge als membres emèrits i corresponents de l'IEC majors de vuitanta anys, celebrat per primera vegada el 20 de desembre al claustre de la Casa de Convalescència. En aquest acte, una setantena de membres van ser reconeguts pel que han aportat i continuen aportant a la comunitat acadèmica i científica catalana i per haver ajudat a impulsar l'Institut. Els membres van rebre una rajola commemorativa en què se'ls agraeix la lleialtat i dedicació. Manuel Castellet, membre de la SECCT, va parlar en representació dels homenatjats.

— El Dia Internacional de les Dones, el 8 de març, que vam celebrar amb la conferència *La dona i la terra: existeix una visió femenina del sòl?*, que pronuncià la membre de la SECCT Rosa Maria Poch i anà seguida d'un col·loqui molt animat amb el públic, i amb un espectacle de música i dibuix titulat *Dones: balada de terra i foc*, a càrrec de Marina Berdalet i Joaquim Abós. L'artista Marina Berdalet va cedir a l'IEC l'obra original que va produir en aquest acte.

— Els Premis Sant Jordi, que han complert noranta-tres anys i que es van lliurar a la Sala Prat de la Riba en una cerimònia que vaig presidir juntament amb la consellera de Cultura, Natàlia Garriga. En el transcurs de l'acte es van entregar una setantena de guardons, entre els quals el Premi Prat de la Riba, atorgat al cantautor Raimon per la seva continuada actitud en defensa dels valors nacionals, culturals i democràtics. Enguany, aquest premi va materialitzar-se en una escultura titulada *Una finestra a l'univers*, obra d'Assumpció Mateu.

— La commemoració del dia de la creació de l'IEC, fundat el 18 de juny de 1907 a iniciativa de la Diputació de Barcelona, amb Enric Prat de la Riba al capdavant. Va ser un acte nou celebrat al claustre de la Casa de Convalescència el dia que es complien exactament cent setze anys de la fundació de l'IEC i que demana continuïtat per tal com reconeix el paper clau de les diputacions en la creació i el reconeixement de l'Institut. Hi van intervenir les presidentes i els presidents de les quatre diputacions catalanes —Lluïsa Moret (Diputació de Barcelona), Noemí Llauredó (Diputació de Tarragona), Miquel Noguer (Diputació de Girona) i Joan Talarn (Diputació de Lleida)— i va ser presidit per Josep Rull, president del Parlament de Catalunya, i Laura Vilagrà, consellera de la Presidència i vicepresidenta del Govern. El membre de la SHA Enric Pujol va ser l'encarregat de contextualitzar el paper de les diputacions en la creació de l'IEC. Així mateix, la celebració va incloure una actuació de Carles Martínez i Míriam Alamany, que van teatralitzar un diàleg entre Enric Prat de la Riba i la pedagoga i escriptora Francesca Bonnemaïson, i del músic Pau de Nut, que va oferir una versió de «La Santa Espina», estrenada el 1907.

— El cicle de concerts *Música al claustre de l'IEC*, que es basa en resultats de la recerca de la SCMUS. Aquesta edició, la dotzena, es va celebrar el mes de juliol i girà entorn dels autors catalans des del Renaixement fins al segle xx. Es van oferir tres concerts: el primer, dedicat a Marià Obiols, compositor representant del Romanticisme català, anà a càrrec de Míriam Trias (soprano) i Robin Sansen (piano); en el segon concert, la Cobla Marinada va interpretar una selecció d'obres eclèctica des dels autors més clàssics fins als més contemporanis, i en l'últim concert, el grup De Canendi Elegantia va oferir un repertori commemoratiu del segon centenari del naixement del polític, compositor i escriptor Josep Anselm Clavé (1824-1874).

Aquesta síntesi no pot negligir la referència a les novetats en l'obra normativa, que es duu a terme a través de la SF. Després de la publicació, el juliol de l'any passat, del *Diccionari essencial de la llengua catalana* (DEIEC), enguany hem de destacar l'inici del Nou Diccionari Normatiu, en col·laboració amb els territoris de llengua compartida i amb l'aplicació dels criteris d'inclusió d'unitats pròpies de l'estàndard ampliat.

No podem negligir tampoc la referència a les més de 280 activitats científiques i als 84 projectes de recerca que l'Institut ha dut a terme per mitjà de les seves seccions, delegacions territorials, societats filials i fundacions.

La convocatòria de projectes de recerca, que ha assumit i aplicat un procés de selecció i concessió d'ajuts seguint els canons propis dels centres de recerca de referència, ha concedit ajuts a projectes a través de la Secretaria Científica, i l'IEC ha iniciat una planificació de la recerca més compacta que la faci visible i alhora s'inscriu en la recerca en catalanística que ha de prioritzar, recerca que inclou totes les activitats del saber.

D'entre les activitats, només podem destacar les més sistemàtiques organitzades per les seccions, entre les quals *Dimarts de ciència i tecnologia* (SECCT), *Els dimarts d'arqueologia a l'Institut d'Estudis Catalans* (SHA) i la presentació de les novetats del DIEC (SF); el Cicle IEC-ARA: «Qüestions IEC: interroguem, entenem, conversem», organitzat en col·laboració amb el diari *Ara*, i les sessions de diàleg preparatòries de l'informe transversal de l'IEC sobre el patrimoni, coordinat en aquesta ocasió per la SHA i amb la participació de totes les seccions. Així mateix, aquest curs, la Casa de Convalescència ha acollit quatre exposicions, d'entre les quals sobresurt «100 anys d'Einstein a Catalunya».

Cal assenyalar entre les fites importants d'aquest curs l'aprovació del Pla d'Igualtat, que vol garantir la representació i visibilitat de les dones, amb 39 mesures distribuïdes en cinc eixos —cultura de la igualtat; composició de l'IEC; composició dels òrgans de govern i altres òrgans decisoris i representatius de l'Institut; projectes de recerca, publicacions i premis, i entorn lliure de violència— que, alhora, comprenen diversos objectius específics.

Pel que fa a les publicacions, l'IEC ha produït 114 títols nous i ha continuat fomentant els continguts científics i culturals en format digital. Entre altres iniciatives, a l'octubre es va estrenar la nova versió del butlletí mensual de l'Institut, *La Veu de l'IEC*, que presenta un disseny renovat i continguts nous.

L'IEC ha continuat tenint presència internacional a través de la participació en la UAI, l'ALLEA i la Xarxa TEIN i ha signat una trentena de convenis de col·laboració amb diverses institucions i entitats.

Finalment, voldria fer esment del jardí Mercè Rodoreda, que s'ha rehabilitat amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona i que es preveu que s'inauguri a la primavera.

Aquest és un resum molt succint de l'activitat del curs 2023-2024, que ha estat molt intensa. L'Equip de Govern, el Consell Permanent i jo mateixa volem agrair la inestimable col·laboració i cooperació del conjunt de persones que, des de la diversitat de condicions, funcions i llocs de treball, constituïm l'IEC i fem possible que continuï avançant en els seus objectius: la fixació de la normativa del català, la producció de recerca i difusió dels seus resultats, i l'elaboració d'informes rigorosos sobre qüestions cabdals de la societat catalanoparlant que puguin assessorar els poders públics des de la independència de criteri.

TERESA CABRÉ
Presidenta de l'Institut d'Estudis Catalans
Agost del 2024